

Az volt az évek éve, az örület éve, a tűz, a vér és a halál éve. Épp akkor lettem 21 éves, és éppolyan örült voltam, mint mindenki más.

Félmillió amerikai katona volt Vietnamban, Martin Luther King merénylet áldozata lett, a városok Amerika-szerte lángban álltak, s a világ úgy tűnt apokaliptikus összeomlás felé halad.

Paul Auster 3

## AZ AKARATLAN LÁZADÓ

Az örültség a kártyák akkori leosztására adott tökéletesen értelmes válasznak tűnt számomra – ezt a leosztást kapta az összes fiatal férfi 1968-ban. Rögtön a diploma megszerzése után besoroznának, hogy egy olyan háborúban harcoljak, melyet mélységesen megvetek, s mivel már elhatároztam, hogy megtagadom, hogy harcoljak abban a háborúban, tudtam, hogy a jövőmet illetően csak két választásom maradt: börtön vagy száműzetés.

Nem voltam erőszakos természetű. Ha most visszatekintek azokra a napokra, úgy látom magam, mint egy csendes, könyveket kedvelő fiatal férfit, aki azzal küszködik, hogy rájöjjön, hogyan is váljon íróvá, s aki egészen bele van merülve az irodalom- és filozófiakurzusaiba a Columbián. Elmentem a háborúellenes tüntetésekre, de nem voltam aktív tagja egyetlen politikai szervezetnek sem a campuson. Szimpatizáltam az S.D.S.<sup>1</sup> célkitűzéseivel (ez a számos radikális hallgatói csoport egyike volt, de semmi esetre sem a legradikálisabb), de még egy találkozójukon sem vettem részt, és sohasem osztogattam nyomtatványt vagy rölapot. A könyveimet akartam olvasni, írni a verseimet és inni a barátaimmal a West End bárban.

Ma 40 éve<sup>2</sup> tiltakozó gyűlést tartottak a Columbia campusán. A dolognak semmi köze nem volt a háborúhoz, sokkal inkább egy tornacsarnokhoz, amit az egyetem készült építeni a Morningside Parkban. A park köztulajdonban volt, s mert a Columbia külön bejáratot szándékozott létesíteni a helyiek (zömmel feketék) számára, az építés tervét egyszerre lehetett igazságtalannak és rasszistának is tartani. Egyetértettem ezzel a megállapítással, de nem a tornacsarnok miatt vettem részt a gyűlésen.

Azért mentem el, mert örült voltam, örült, magamban hordozva Vietnam mérgét, és a diákok százai, akik azon a délutánon a campus központjában a napóra körül gyűltek össze, nem azért voltak ott, hogy a tornacsarnok építése

ellen tiltakozzanak, hanem sokkal inkább azért, hogy szabadon engedjék őrlületüket, hogy az kirobban hasson valamire, bármire, s mivel mindannyian a Columbia diákjai voltunk, miért ne dobáltuk volna meg téglákkal a Columbiát, tekintve, hogy az a katonai szállítók számára hasznot hajtó kutatási feladatokkal foglalkozott, és ezáltal hozzájárult a vietnami háborús erőfeszítésekhez?

Egymást követték a viharos szónoklatok, a felbőszült tömeg helyeslően üvöltött, s ekkor valaki azt tanácsolta, hogy menjünk mindannyian az építési területre, és szaggassuk le a drótkerítést, amit azért állítottak fel, hogy távol tartsák a birtokháborítókat. A tömeg ezt kitűnő ötletnek találta, és így is tett, egy seregnyi őrlült, kiáltozó diák rohamra indult a Columbia campusáról a Morningside Park felé. Legnagyobb meglepetésemre velük tartottam. Mi történt azzal a szelíd fiúval, aki azt tervezte, hogy élete hátralevő részében egyedül ül majd egy szobában és könyveket ír? Ez a fiú segített leszaggatni a kerítést. Együtt rángatta és tépte több tucat másik emberrel, és az igazat megvallva, nagy elégedettséggel töltötte el ez az őrlült, romboló cselekedet.

Miután a parkban kirobbantak az események, a campus épületeit megrohamozták, elfoglalták és egy hétig megszállva tartották. Én felkanyarodtam a matematikacsarnokba és ott maradtam, amíg az ülősztrájk tartott. A Columbia hallgatói sztrájkba léptek. Amíg mi odabenn csendben gyűléseket tartottunk, addig a campust az egymással ellenségesen kiáltozók küzdelmei és verekedései kavarták fel, mivel a sztrájk támogatói és ellenzői vadul egymásra támadtak. Április 30-á éjjelére, a Columbia adminisztrációjának elege lett, és kihívták a rendőrséget. Véres lázadás következett. 700 másik emberrel együtt letartóztattak – az egyik tiszt a hajamnál fogva húzott a rabszállító kocsinhoz, míg a másik a csizmájával a kezemre taposott. De nem bántam meg. Büszke voltam, hogy tettem egy keveset az ügy érdekében. Őrlült és büszke is.

Mit értünk el? Nem sok mindent. Igaz, hogy a tornacsarnok tervét elvetették, de a valódi kérdés Vietnam volt, s a háború még hét rettenetes évig elhúzódott. Nem lehet megváltoztatni a kormány politikáját egy magánintézmény megtámadásával. Mikor ennek az évek évének májusában a francia diákok fellázdak, ők közvetlenül a nemzeti kormánnyal szálltak szembe – mert egyetemiek nyilvános intézmények voltak, az Oktatási Minisztérium irányítása alatt, s amit tettek, az változásokat indított el a francia életben. Mi a Columbián erőtlenek voltunk, s kis forradalmunk nem volt több egy szimbolikus gesztusnál. De a szimbolikus gesztusok nem üres gesztusok, és az akkori idők természetéhez mérten megtettük, amire képesek voltunk.

Tétovázom, hogy bármilyen, a jelennel való összehasonlítást tegyek – és ezért nem akarom az „Irak” szóval befejezni ezt az emlékezést. Most 61 éves vagyok, de a gondolkodásmódom nem sokat változott a tűz és vér éve óta, és ahogy kezemben tollal egyedül ülök ebben a szobában, ráébredek, hogy még mindig őrlött vagyok, talán őrltebb mint valaha. 5

**(Fordította: Szűcs Balázs Péter)**

<sup>1</sup> Az S.D.S. a „Students for a Democratic Society” – „Diákok a Demokratikus Társadalomért” – rövidítése.

<sup>2</sup> Az írás eredetileg 2008. április 23-án jelent meg a *The New York Times*-ban.

